

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра педагогіки та психології

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Економічна та бізнес-освіта»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 01 «Освіта/Педагогіка»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 015 «Професійна освіта (Економіка)»
Форма навчання: очна (денна)**

**КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА
на тему
«ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ПРИ
ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІКИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ»**

здобувача Секацького Серафима Євгеновича

Науковий керівник: доцент кафедри педагогіки та
психології, кандидат педагогічних наук Саркісова О. Ю.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: Артюшина М. В., доктор педагогічних наук, професор

(підпис)

Київ 2026

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 46 сторінок основного нумерованого тексту, 7 таблиць, список використаних джерел із 17 найменувань.

«ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІКИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ»

Об'єктом дослідження є процес навчання економіки у закладах фахової передвищої освіти в умовах онлайн та змішаного навчання.

Предметом дослідження є технології навчального контролю та особливості їх використання при викладанні економіки у закладах фахової передвищої освіти.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні використання технологій навчального контролю при викладанні економіки у закладах фахової передвищої освіти в умовах онлайн та змішаного навчання, емпіричному вивченні ставлення респондентів до різних форм контролю та розробленні методичних рекомендацій щодо їх ефективного застосування.

Відповідно до поставленої мети визначено такі завдання:

1. розкрити специфіку змішаного навчання та організації контролю знань у закладах професійної освіти;
2. визначити основні технології навчального контролю, їх класифікацію, дидактичний потенціал і критерії вибору;
3. дослідити психолого-педагогічні вимоги до ефективного контролю в онлайн-середовищі;
4. провести діагностику стану використання цифрових інструментів контролю на основі анонімного онлайн-опитування;
5. розробити методику застосування технологій навчального контролю при викладанні економіки в умовах змішаного навчання;
6. проаналізувати ефективність і корисність різних технологій контролю на основі результатів опитування;
7. сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення контролю знань при викладанні економічних дисциплін.

Теоретичне значення роботи полягає у систематизації підходів до використання технологій навчального контролю, уточненні їх ролі у викладанні економіки та обґрунтуванні доцільності комплексної моделі оцінювання, що поєднує цифрові інструменти з педагогічною взаємодією.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання викладачами економічних дисциплін для вдосконалення організації контролю знань, підвищення об'єктивності оцінювання, посилення зворотного зв'язку, поєднання тестових, практичних, аналітичних та формувальних форм контролю в умовах онлайн і змішаного навчання.

У роботі використано аналіз, синтез, порівняння й узагальнення науково-педагогічних джерел, анкетування, кількісний і якісний аналіз результатів опитування, педагогічне моделювання та узагальнення. Емпіричну основу становлять результати анонімного онлайн-опитування 30 респондентів.

За результатами дослідження обґрунтовано комбіновану модель навчального контролю, яка поєднує діагностичний, поточний, практикоорієнтований і формувальний компоненти. Розроблено методичні рекомендації для викладачів економічних дисциплін щодо поєднання тестів, практичних задач, кейсів, відкритих запитань і зворотного зв'язку.

Рік виконання роботи: 2026.

Рік захисту роботи: 2026.

Ключові слова: навчальний контроль, економічні дисципліни, фахова передвища освіта, онлайн-навчання, змішане навчання, цифрові технології, формувальне оцінювання, зворотний зв'язок.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	7
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ЗМІШАНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	7
1.1. Специфіка змішаного навчання та організації контролю знань у закладах професійної освіти.....	7
1.2. Арсенал технологій навчального контролю: класифікація, дидактичний потенціал та критерії вибору.....	12
1.3. Психолого-педагогічні вимоги до ефективного контролю в онлайн-середовищі для засвоєння знань.....	19
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2.....	26
ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	26
2.1. Діагностика початкового стану використання цифрових інструментів контролю.....	26
2.2. Розробка та впровадження методики застосування технологій навчального контролю в умовах змішаного навчання.....	29
2.3. Аналіз ефективності та корисності технологій контролю: результати опитування.....	33
2.4. Методичні рекомендації для викладачів щодо використання технологій навчального контролю.....	38
Висновки до розділу 2.....	40
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку освіти використання технологій навчального контролю при викладанні економіки відіграє важливу роль у забезпеченні якості освітнього процесу, особливо в умовах онлайн та змішаного навчання. Для закладів фахової передвищої освіти ефективний контроль знань є не допоміжним елементом, а необхідною умовою якісної професійної підготовки. Саме контроль дає змогу не лише встановити рівень засвоєння навчального матеріалу, а й своєчасно виявити прогалини у знаннях, скоригувати методику викладання, підтримати навчальну активність здобувачів освіти та забезпечити більш об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Особливої актуальності ця проблема набуває у зв'язку з цифровізацією освітнього середовища. Онлайн- та змішане навчання змінюють не тільки спосіб подання навчального матеріалу, а й саму логіку перевірки навчальних результатів. Якщо в традиційному форматі контроль часто був пов'язаний із конкретним заняттям або підсумковою роботою, то в цифровому середовищі він може бути регулярним, гнучким, поетапним і пов'язаним з оперативним зворотним зв'язком. Водночас автоматизовані тести, електронні платформи та інтерактивні сервіси не завжди гарантують глибоке засвоєння матеріалу, якщо вони застосовуються формально або без урахування змісту навчальної дисципліни [2; 4; 6].

Для викладання економіки це питання має окреме значення. Економічні дисципліни вимагають від здобувачів освіти не лише знання термінів і теоретичних положень, а й уміння аналізувати економічні ситуації, працювати з даними, виконувати розрахунки, пояснювати причинно-наслідкові зв'язки та приймати обґрунтовані рішення. Тому контроль знань з економіки не може зводитися тільки до тестування. Він має поєднувати різні форми перевірки: тести для базових понять, практичні задачі для перевірки застосування знань, кейси для аналізу ситуацій, відкриті відповіді для оцінювання логіки міркування та формувальне оцінювання для надання якісного зворотного зв'язку [3; 12; 13].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації навчального контролю, педагогічної діагностики, цифровізації освіти, дистанційного та

змішаного навчання розглядалися у працях українських і зарубіжних науковців. Значну увагу цим проблемам приділяли В. П. Беспалько, Ю. К. Бабанський, І. П. Підласий, В. О. Сухомлинський, С. О. Сисоєва, Н. Г. Ничкало, О. М. Пехота, В. Ю. Биков, Н. В. Морзе, О. Г. Глазунова та інші дослідники. У їхніх працях контроль розглядається як важлива складова освітнього процесу, що виконує діагностичну, навчальну, коригувальну, мотиваційну та розвивальну функції.

Окрему увагу в сучасних дослідженнях приділено цифровим інструментам оцінювання: онлайн-тестам, електронним курсам, платформам дистанційного навчання, інтерактивним сервісам, автоматизованому збору результатів, самооцінюванню та взаємооцінюванню. Водночас у науковій літературі підкреслюється, що цифрові технології контролю повинні добиратися не за принципом зовнішньої новизни, а за критеріями педагогічної доцільності, доступності, об'єктивності, валідності та відповідності змісту навчальної дисципліни. Саме ця ідея є важливою для дослідження технологій навчального контролю при викладанні економіки [6; 12; 13; 14].

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні використання технологій навчального контролю при викладанні економіки у закладах фахової передвищої освіти в умовах онлайн та змішаного навчання, емпіричному вивченні ставлення респондентів до різних форм контролю та розробленні методичних рекомендацій щодо їх ефективного застосування.

Завдання. Для досягнення мети дослідження було визначено такі завдання:

- розкрити специфіку змішаного навчання та організації контролю знань у закладах професійної освіти;
- визначити основні технології навчального контролю, їх класифікацію, дидактичний потенціал і критерії вибору;
- дослідити психолого-педагогічні вимоги до ефективного контролю в онлайн-середовищі;
- провести діагностику стану використання цифрових інструментів контролю на основі анонімного онлайн-опитування;

- розробити методику застосування технологій навчального контролю при викладанні економіки в умовах змішаного навчання;
- проаналізувати ефективність і корисність різних технологій контролю на основі результатів опитування;
- сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення контролю знань при викладанні економічних дисциплін.

Об'єктом дослідження є процес навчання економіки у закладах фахової передвищої освіти в умовах онлайн та змішаного навчання.

Предметом дослідження є технології навчального контролю та особливості їх використання при викладанні економіки у закладах фахової передвищої освіти.

Методи дослідження. Під час виконання роботи було використано аналіз, синтез, порівняння й узагальнення науково-педагогічних джерел; анкетування для вивчення досвіду та ставлення респондентів до технологій контролю; кількісний і якісний аналіз результатів опитування; метод педагогічного моделювання для розроблення методики застосування технологій навчального контролю; узагальнення для формулювання висновків і рекомендацій.

Емпірична база дослідження. Емпіричну основу роботи становлять результати анонімного онлайн-опитування, у якому взяли участь 30 респондентів з різним освітнім статусом. До опитування були залучені здобувачі фахової передвищої та вищої освіти, випускники, особи, які працюють і навчаються або мають досвід онлайн-навчання. Основну увагу в аналізі приділено відповідям респондентів, які мають досвід вивчення економічних дисциплін або навчання в онлайн та змішаному форматі.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання викладачами економічних дисциплін для вдосконалення організації контролю знань, підвищення об'єктивності оцінювання, посилення зворотного зв'язку, поєднання тестових, практичних, аналітичних та формувальних форм контролю в умовах онлайн і змішаного навчання.

Теоретичне значення роботи полягає у систематизації підходів до використання технологій навчального контролю, уточненні їх ролі у викладанні

економіки та обґрунтуванні доцільності комплексної моделі оцінювання, що поєднує цифрові інструменти з педагогічною взаємодією.

Інформаційна база дослідження складається з наукових праць і статей з питань педагогіки, цифровізації освіти, методики викладання економіки, організації навчального контролю, матеріалів анкетування та власних узагальнень автора.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розкрито теоретичні основи використання технологій контролю в системі змішаного професійного навчання. У другому розділі подано результати емпіричного дослідження, розроблено методику застосування технологій навчального контролю та проаналізовано її доцільність для викладання економіки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ ЗМІШАНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Специфіка змішаного навчання та організації контролю знань у закладах професійної освіти

Сучасний розвиток освітньої системи характеризується активним переосмисленням форм, методів і засобів навчання. Однією з найпомітніших тенденцій останніх років стало поширення змішаного навчання, яке поступово перетворилося не просто на альтернативний формат організації освітнього процесу, а на стійку педагогічну модель, що поєднує традиційні способи навчальної взаємодії з можливостями цифрового середовища. Для закладів фахової передвищої освіти ця модель має особливу цінність, оскільки дає змогу зберігати системність професійної підготовки, одночасно адаптуючи її до нових умов комунікації, мобільності, доступності навчальних матеріалів і різного темпу засвоєння знань студентами [2; 4; 6].

Під змішаним навчанням зазвичай розуміють таку організацію освітнього процесу, за якої очне навчання поєднується з дистанційними та електронними формами роботи, а цифрові засоби не просто доповнюють традиційні заняття, а стають повноцінним елементом навчальної системи. Йдеться не про механічне чергування аудиторних та онлайн-зустрічей, а про побудову цілісної дидактичної моделі, у якій різні формати роботи підпорядковані спільній меті та взаємно підсилюють одне одного. У змішаному навчанні частина змісту подається безпосередньо викладачем під час контактної роботи, а частина засвоюється студентом самостійно або за допомогою цифрових платформ, відеолекцій, тестових модулів, електронних курсів, інтерактивних вправ і засобів зворотного зв'язку [4; 5].

Актуальність змішаного навчання значною мірою зумовлена тим, що сучасна освіта дедалі більше орієнтується не лише на передачу певного обсягу знань, а й на формування вмінь самостійно працювати з інформацією, планувати власну діяльність, шукати й аналізувати дані, співпрацювати в цифровому

середовищі, приймати обґрунтовані рішення. Саме тому змішане навчання розглядається не лише як реакція на зовнішні обставини, а як закономірний етап модернізації освіти. Воно дозволяє більш гнучко організувати освітній процес, забезпечити сталість навчання в різних умовах, підвищити варіативність роботи зі студентами та розширити арсенал педагогічних засобів [2; 4; 5; 6].

Для закладів професійної та фахової передвищої освіти змішане навчання має низку специфічних рис. По-перше, професійна освіта завжди поєднує загальнотеоретичну, спеціальну й практичну підготовку. Отже, освітній процес не може бути зведений лише до передачі теоретичної інформації. Він повинен забезпечувати формування вмінь застосовувати знання в умовах, наближених до майбутньої професійної діяльності. По-друге, студенти таких закладів часто мають різний рівень навчальної підготовки, різні навчальні можливості та різну мотивацію до опанування дисциплін. У зв'язку з цим змішане навчання може виконувати компенсаторну функцію, даючи змогу частково індивідуалізувати роботу й забезпечити різнорівневий доступ до матеріалів і завдань. По-третє, у системі професійної освіти істотну роль відіграє контроль сформованості не лише знань, а й практичних умінь, аналітичних навичок, уміння діяти в конкретній ситуації, тобто тих результатів, які не завжди легко оцінити за допомогою традиційних форм перевірки [1; 3; 6].

У цьому контексті особливої ваги набуває організація контролю знань. Контроль є невід'ємною частиною освітнього процесу, без якої неможливо об'єктивно визначити рівень засвоєння матеріалу, встановити результативність навчання, виявити труднощі та своєчасно скоригувати педагогічну діяльність. У педагогічній теорії контроль знань розглядається як система дій викладача, спрямована на перевірку, оцінювання та аналіз результатів навчальної діяльності студентів. Водночас його призначення не обмежується лише виставленням оцінок. Контроль виконує значно ширші функції, зокрема діагностичну, навчальну, коригувальну, стимулювальну, розвивальну та виховну [7; 8; 9; 10].

Діагностична функція контролю полягає у виявленні фактичного рівня знань, умінь і навичок здобувачів освіти. Саме завдяки їй викладач отримує

можливість з'ясувати, наскільки успішно засвоєно навчальний матеріал, які теми викликають найбільші труднощі, які елементи змісту потребують повторного пояснення або додаткового опрацювання. Навчальна функція проявляється в тому, що будь-яка перевірка знань не лише фіксує результат, а й сприяє його поглибленню: під час виконання завдань студент повторює, систематизує, уточнює, пов'язує окремі поняття між собою. Коригувальна функція дозволяє змінювати методику викладання залежно від отриманих результатів. Стимулювальна функція пов'язана з тим, що регулярний контроль підтримує навчальну дисципліну, спонукає до систематичної роботи та підвищує відповідальність за результат. Розвивальна функція виявляється у формуванні мислення, уваги, пам'яті, уміння аналізувати й порівнювати. Виховна функція полягає у формуванні в студентів відповідального ставлення до навчання, самостійності, організованості та доброчесності [3; 7].

У традиційному аудиторному навчанні контроль здебільшого здійснювався через усне опитування, письмові роботи, тести, самостійні та контрольні завдання. У змішаному форматі ці форми зберігаються, але зазнають суттєвої трансформації. По-перше, змінюється простір, у якому відбувається перевірка. Частина контрольних заходів переноситься в електронне середовище, де використовуються платформи для онлайн-тестування, форми автоматичного збору відповідей, цифрові навчальні середовища, сервіси миттєвого опитування, інструменти подання завдань і перевірки виконаних робіт. По-друге, змінюється час контролю. Якщо раніше він найчастіше був прив'язаний до аудиторного заняття, то тепер може здійснюватися як синхронно, так і асинхронно, тобто у зручний для студента час у межах визначеного періоду. По-третє, змінюється сама логіка оцінювання, оскільки цифрові технології дають можливість зробити контроль більш регулярним, поетапним і вбудованим у процес навчання [7; 10; 11].

Особливістю змішаного навчання є те, що контроль перестає бути лише епізодичною подією наприкінці теми чи модуля. Він стає безперервним механізмом супроводу навчання. Викладач отримує змогу відстежувати освітню

активність студентів на різних етапах: під час ознайомлення з теоретичним матеріалом, виконання тренувальних завдань, участі в дискусіях, проходження міні-тестів, підготовки практичних робіт, виконання кейсів і підсумкових контрольних заходів. Такий підхід підвищує якість зворотного зв'язку й дає можливість виявляти труднощі до того, як вони перетворяться на стійкі прогалини у знаннях [4; 6; 8; 9].

Для викладання економіки в закладах фахової передвищої освіти це має особливе значення. Економічні дисципліни поєднують абстрактно-теоретичний і прикладний компоненти. З одного боку, студент має опанувати понятійний апарат, економічні закони, категорії, моделі, принципи функціонування ринку, підприємства, фінансів, обліку чи менеджменту. З іншого боку, він повинен навчитися аналізувати економічні явища, працювати з цифровими показниками, читати таблиці, виконувати розрахунки, порівнювати альтернативи, оцінювати наслідки управлінських рішень. Це означає, що контроль знань у таких дисциплінах повинен перевіряти не лише фактологічне відтворення інформації, а й рівень сформованості аналітичного й практичного мислення [3; 12; 13].

Змішане навчання відкриває для цього додаткові можливості. Наприклад, під час вивчення тем, пов'язаних із попитом і пропозицією, ринковою рівновагою, витратами виробництва, прибутком, оподаткуванням чи фінансовим аналізом, викладач може поєднувати пояснення матеріалу на занятті з подальшим онлайн-контролем через тести, кейси, вправи на співставлення понять, задачі з відкритою відповіддю, аналіз економічних ситуацій, короткі аналітичні коментарі до графіків або таблиць. У результаті система контролю стає більш різноманітною і краще відображає реальний рівень засвоєння знань [4; 6; 12].

Водночас саме в умовах змішаного навчання особливо гостро постає питання об'єктивності контролю. У цифровому середовищі викладач не завжди може безпосередньо спостерігати, за яких умов студент виконує завдання, чи працює самостійно, чи звертається до сторонньої допомоги, чи дійсно розуміє зміст відповіді. Це створює нові педагогічні виклики. Тому система контролю повинна будуватися таким чином, щоб мінімізувати формалізм і забезпечити

перевірку не лише результату, а й способу мислення. Для цього доцільно поєднувати автоматизовані форми перевірки з такими видами завдань, які потребують пояснення, аналізу, обґрунтування або індивідуального підходу до відповіді [5; 6; 7; 14].

Ще однією особливістю організації контролю в змішаному навчанні є необхідність дотримання балансу між контролем і навчальною підтримкою. Надмірна кількість тестів, опитувань, електронних форм і дрібних перевірок може створювати відчуття постійного тиску та знижувати внутрішню мотивацію студентів. Якщо контроль перетворюється на нескінченний цифровий конвеєр, він починає втрачати педагогічний сенс. Тому ефективний контроль повинен бути систематичним, але не перевантаженим; об'єктивним, але не каральним; регулярним, але педагогічно доцільним [8; 9; 14].

Не менш важливою є проблема технічної та цифрової доступності. Для повноцінної участі в змішаному навчанні студент повинен мати доступ до інтернету, пристрою для роботи, базових цифрових навичок і зрозуміло організованого освітнього середовища. Якщо хоча б один із цих компонентів відсутній або працює нестабільно, результати контролю можуть відображати не рівень знань, а рівень технічної готовності. Саме тому при організації контролю в змішаному форматі необхідно враховувати не лише дидактичні, а й організаційно-технічні умови навчання [2; 6].

Окрему увагу слід приділяти ролі самоконтролю та взаємоконтролю. Змішане навчання передбачає вищий рівень навчальної самостійності, ніж традиційна аудиторна модель. Студент не може повністю покладатися лише на постійний зовнішній нагляд викладача. Він повинен уміти сам оцінити, що вже засвоєно, а що потребує доопрацювання, чи встигає він виконати завдання, які теми викликають найбільші труднощі. Технології навчального контролю дають можливість формувати такі вміння через тренувальні тести з миттєвим результатом, завдання для самоперевірки, електронні чек-листи, модулі повторного проходження тестів, а також елементи взаємооцінювання в груповій

роботі. Це робить контроль не лише інструментом оцінювання, а й механізмом розвитку самостійності [9; 10].

Таким чином, специфіка змішаного навчання в закладах професійної освіти полягає в поєднанні традиційної педагогічної взаємодії з цифровими формами організації навчальної діяльності, що істотно змінює місце й роль контролю знань у навчальному процесі. Контроль у такому середовищі набуває системного, безперервного, багаторівневого характеру, поєднує автоматизовані та традиційні підходи, охоплює як зовнішнє оцінювання, так і елементи самоконтролю, а також вимагає врахування психологічних, технічних і дидактичних умов. Для викладання економіки це є особливо важливим, оскільки контроль повинен перевіряти не лише факт запам'ятовування матеріалу, а й здатність студента мислити економічно, застосовувати знання у практичних ситуаціях і приймати обґрунтовані рішення. Саме тому подальший розгляд арсеналу технологій навчального контролю, їхніх можливостей та критеріїв вибору є необхідним для формування сучасної моделі оцінювання результатів навчання.

1.2. Арсенал технологій навчального контролю: класифікація, дидактичний потенціал та критерії вибору

У сучасній педагогічній практиці технології навчального контролю розглядаються як сукупність методів, засобів, інструментів і процедур, за допомогою яких здійснюється перевірка, оцінювання, аналіз і корекція результатів навчальної діяльності студентів. У контексті змішаного навчання ці технології набувають особливого значення, оскільки саме вони забезпечують зв'язок між різними компонентами освітнього процесу, дають можливість організувати регулярний зворотний зв'язок, фіксувати динаміку успішності, підвищувати точність оцінювання та робити контроль більш адаптивним до особливостей конкретної дисципліни [7; 10; 11].

Поняття «технології навчального контролю» є ширшим, ніж окремі методи перевірки знань. Якщо метод можна розглядати як спосіб дії, наприклад тестування, усне опитування чи виконання практичного завдання, то технологія передбачає цілісну систему організації контролю, яка включає постановку мети,

добір форми, визначення критеріїв оцінювання, вибір цифрових або традиційних інструментів, організацію виконання, збір результатів, аналіз помилок та надання зворотного зв'язку. Саме така системність робить технології навчального контролю важливим елементом сучасної дидактики [7; 10].

У науково-педагогічній літературі існує декілька підходів до класифікації технологій навчального контролю. Найпоширенішим є поділ за часом застосування на попередній, поточний, тематичний, модульний та підсумковий контроль. Попередній контроль використовується на початку вивчення дисципліни або теми для визначення стартового рівня підготовки студентів. Його мета полягає у виявленні вже наявних знань, опорних понять, прогалин і можливих труднощів. У викладанні економіки такий контроль може здійснюватися через коротке вступне тестування, діагностичне опитування, завдання на актуалізацію базових понять або невеликий аналіз економічної ситуації. Попередній контроль дозволяє викладачеві зрозуміти, на якому рівні починати пояснення нового матеріалу та наскільки необхідне повторення попередніх тем [7; 10; 11].

Поточний контроль є найбільш частотним і функціонально насиченим видом перевірки. Його завдання полягає у відстеженні засвоєння навчального матеріалу в процесі вивчення теми, підтриманні навчальної дисципліни, своєчасному виявленні труднощів і забезпеченні оперативного зворотного зв'язку. У змішаному навчанні саме поточний контроль набуває особливої ваги, адже він дозволяє не втрачати контакт зі студентами між аудиторними зустрічами, підтримувати регулярність роботи та формувати культуру систематичного навчання. Засобами поточного контролю можуть бути міні-тести, короткі онлайн-опитування, інтерактивні вправи, домашні практичні завдання, рефлексивні відповіді, аналіз коротких кейсів, перевірка активності в електронному курсі [7; 8; 9].

Тематичний контроль спрямований на узагальнення результатів вивчення окремого змістового блоку. Його особливість полягає в тому, що він дає можливість оцінити не окремі фрагменти знань, а цілісність засвоєння теми. При

викладанні економіки тематичний контроль може включати комбіновані завдання, де студент повинен не тільки дати визначення певних понять, а й виконати розрахунок, проаналізувати ситуацію, інтерпретувати таблицю або зробити висновок щодо поданих даних. Такий формат є більш інформативним, ніж ізольована перевірка окремих термінів чи фактів [10; 11].

Підсумковий контроль завершує вивчення дисципліни або великого навчального модуля і фіксує досягнутий рівень результатів навчання. У системі змішаного навчання він може реалізовуватися у формі електронного тестування, комплексної контрольної роботи, екзаменаційного опитування, проєктного завдання або комбінованої моделі. Важливо, щоб підсумковий контроль не суперечив логіці попередньої роботи, а був її завершенням. Якщо протягом семестру студенти працювали з кейсами, аналітичними вправами, цифровими тестами й практичними ситуаціями, то підсумкова перевірка також повинна враховувати цю структуру, а не зводитися лише до перевірки пам'яті [10; 11].

Іншим підходом до класифікації є поділ технологій контролю за формою організації. У цьому випадку виділяють усний, письмовий, тестовий, практичний, програмований, комп'ютерний, інтерактивний і комбінований контроль. Усний контроль належить до традиційних форм, але не втрачає актуальності й у змішаному навчанні. Він може здійснюватися як в аудиторії, так і під час відеоконференції. Його перевага полягає в можливості одразу перевірити логіку мислення студента, уточнити відповідь додатковими запитаннями, оцінити ступінь самостійності міркування. Проте усний контроль є витратним за часом і менш зручним при роботі з великими групами [7; 10].

Письмовий контроль забезпечує більшу структурованість і дає можливість перевіряти не лише знання, а й уміння формулювати думки, пояснювати причинно-наслідкові зв'язки, наводити аргументи. У змішаному форматі письмовий контроль часто реалізується через електронні форми подання відповідей, виконання завдань у документах, заповнення таблиць, написання коротких есе, коментарів чи аналітичних висновків. Для економічних дисциплін письмовий формат є особливо корисним, оскільки дозволяє оцінити, наскільки

студент розуміє зміст економічних процесів, чи вміє тлумачити показники, будувати аргументацію та пояснювати логіку розрахунків.

Тестовий контроль є однією з найпоширеніших технологій сучасного оцінювання. Його популярність пояснюється зручністю організації, можливістю автоматичної перевірки, швидким отриманням результатів і відносною об'єктивністю. Проте ефективність тестування залежить від якості тестових завдань. Якщо тести побудовані лише на відтворенні фактів або механічному впізнаванні правильної відповіді, вони не дають повної картини рівня знань. Натомість грамотно складені тести можуть перевіряти не лише пам'ять, а й розуміння, застосування, аналіз, порівняння та інтерпретацію. Для викладання економіки особливо корисними є тести з ситуаційним компонентом, завдання на встановлення відповідностей, аналіз коротких описів ринкових ситуацій, розпізнавання закономірностей і наслідків економічних рішень [7; 12; 13; 14].

Практичний контроль орієнтований на перевірку здатності застосовувати знання в дії. У системі професійної освіти він має особливе значення, адже дозволяє оцінити, наскільки студент готовий використовувати теоретичні знання в реальних або наближених до реальності умовах. У викладанні економіки практичний контроль може включати розрахункові задачі, аналіз фінансових показників, роботу з таблицями, побудову графіків, вирішення бізнес-кейсів, оцінювання господарських ситуацій, вибір оптимального рішення серед кількох альтернатив. Ця технологія має високий дидактичний потенціал, оскільки дозволяє перевіряти професійно орієнтовані результати навчання [3; 12; 13; 15].

Окреме місце посідають цифрові та комп'ютерні технології контролю. До них належать системи електронного тестування, навчальні платформи, інтерактивні сервіси, віртуальні середовища, мобільні застосунки, хмарні сервіси, засоби автоматичного збору та аналізу результатів. Їхня перевага полягає в оперативності, масштабованості, зручності для викладача та студента, можливості накопичення статистики, візуалізації помилок і відстеження прогресу. Такі технології добре працюють у змішаному навчанні, оскільки забезпечують

безперервність контролю та дають змогу організувати його незалежно від фізичної присутності в аудиторії [2; 6; 12; 13].

У практиці змішаного навчання особливо поширеними є інтерактивні сервіси для поточного контролю. Йдеться про інструменти, що дозволяють швидко зібрати відповіді студентів під час заняття або після нього, одразу побачити статистику, виявити типові помилки, провести коротке опитування чи перевірку розуміння. Такі сервіси можуть використовуватися як елемент мотивації, актуалізації знань, закріплення матеріалу або рефлексії. Їхній дидактичний потенціал полягає не тільки у перевірці, а й у створенні більш динамічного навчального середовища, де студент активно взаємодіє з матеріалом, а не залишається пасивним отримувачем інформації.

Ще одним важливим напрямом є технології формувального оцінювання. На відміну від традиційного підходу, який орієнтується передусім на фіксацію результату, формувальний контроль допомагає студенту навчатися в процесі оцінювання. Він дає змогу не лише встановити, що саме виконано правильно чи неправильно, а й пояснити причини помилок, показати шлях до покращення, запропонувати повторне виконання або доопрацювання. У змішаному навчанні така технологія реалізується через проміжні перевірки, коментарі до робіт, самооцінювання, взаємооцінювання, поетапні завдання та гнучкий зворотний зв'язок. Для викладання економіки це надзвичайно важливо, оскільки помилки у логіці міркування, тлумаченні економічних показників чи розрахунках часто можуть бути виправлені завдяки своєчасному поясненню [7; 8; 9].

Класифікуючи технології навчального контролю, доцільно також враховувати рівень пізнавальної активності, який вони перевіряють. Одні технології орієнтовані переважно на репродуктивний рівень, тобто перевірку запам'ятовування і відтворення матеріалу. Інші дають змогу оцінювати реконструктивний рівень, коли студент не просто повторює інформацію, а застосовує її в дещо змінених умовах. Треті перевіряють продуктивний і творчий рівні, які пов'язані з аналізом, синтезом, оцінюванням, аргументацією, побудовою власної позиції та прийняттям рішень. Для сучасного викладання економіки

недостатньо обмежуватися лише репродуктивним контролем, оскільки це звужує освітній результат до поверхневого рівня засвоєння [10; 11; 15].

Дидактичний потенціал технологій навчального контролю визначається тим, наскільки вони сприяють досягненню освітніх цілей. Однією з основних переваг сучасних технологій є можливість поєднання контрольної та навчальної функцій. Добре організований контроль не лише вимірює результат, а й поглиблює розуміння матеріалу. Наприклад, ситуаційне тестове завдання з економіки може спонукати студента не просто пригадати теоретичне визначення, а подумати над тим, як певна закономірність проявляється в конкретній ринковій ситуації. Аналітичне письмове завдання може перевіряти не тільки факт знання теми, а й уміння структурувати думки, працювати з аргументами й робити висновки. Практична задача може водночас бути засобом перевірки і тренування професійного мислення [10; 11; 15].

Важливим критерієм ефективності технологій контролю є їхня валідність, тобто відповідність змісту перевірки тим результатам, які реально потрібно оцінити. Якщо викладач прагне перевірити вміння аналізувати економічні процеси, то використання лише найпростіших тестів із вибором однієї правильної відповіді буде недостатнім. Якщо ж метою є оперативна перевірка засвоєння термінів або базових понять, тест може бути цілком доречним. Таким чином, одна й та сама технологія не може вважатися універсально найкращою. Її доцільність залежить від конкретної дидактичної ситуації [7; 10; 15].

Ще одним критерієм є надійність, тобто стабільність і відтворюваність результатів. Контроль повинен бути організований так, щоб незначні випадкові фактори не впливали надмірно на оцінку. У цифровому середовищі це особливо актуально, адже на результат можуть впливати технічні перебої, різний рівень інтернет-зв'язку, неузгодженість часу доступу до тесту, незрозумілість інтерфейсу або неоднозначність формулювань. Тому при виборі технології слід оцінювати не тільки її сучасність, а й практичну надійність [7; 10].

Суттєвим критерієм вибору є також об'єктивність. Вона пов'язана з тим, наскільки результат контролю залежить від реального рівня знань, а не від

суб'єктивного враження викладача або випадкових зовнішніх чинників. Автоматизовані цифрові тести часто дають високий рівень об'єктивності в межах закритих завдань, однак можуть бути обмеженими щодо оцінювання складних умінь. Натомість письмові або усні відповіді краще виявляють глибину розуміння, але потребують чітких критеріїв оцінювання, щоб зменшити суб'єктивність. Отже, найефективнішим зазвичай є поєднання кількох технологій, які взаємно компенсують слабкі сторони одна одної [7; 13; 14].

Критерієм вибору технологій контролю є й їхня доступність. Йдеться як про технічну доступність, так і про зрозумілість для студентів. Навіть найсучасніший сервіс не буде ефективним, якщо студенти не можуть ним користуватися або витрачають надмірні зусилля на освоєння інтерфейсу замість виконання змістового завдання. У системі фахової передвищої освіти це особливо важливо, адже контингент студентів може мати різний досвід роботи з цифровими платформами. Тому викладач має обирати інструменти не лише за принципом новизни, а за принципом педагогічної доцільності та практичної зручності [2; 6].

Окрему увагу необхідно приділяти критерію мотиваційної привабливості. Технологія контролю не повинна сприйматися студентом виключно як формальна перепона. Якщо форма перевірки є зрозумілою, помірно складною, пов'язаною з реальними професійними ситуаціями, має чіткі критерії й дозволяє побачити власний прогрес, вона здатна підтримувати навчальну мотивацію. У цьому сенсі інтерактивні цифрові сервіси, кейсові завдання, моделювання ситуацій, візуалізація результатів і можливість повторного проходження окремих етапів часто мають перевагу над традиційною одноразовою перевіркою [8; 9; 15].

Для викладання економіки в умовах змішаного навчання доцільно виходити з того, що жодна технологія контролю не є самодостатньою. Перевірка знань повинна мати комплексний характер. Наприклад, базові економічні поняття й терміни можуть ефективно перевірятися за допомогою електронних тестів; розуміння причинно-наслідкових зв'язків краще виявляється в аналітичних письмових відповідях; вміння застосовувати знання доцільно перевіряти через практичні задачі та кейси; рівень сформованості комунікативних і рефлексивних

умінь можна виявляти через обговорення, короткі усні пояснення, самооцінювання. Така комбінована система дозволяє отримати більш достовірну картину навчальних досягнень [3; 12; 13].

Отже, арсенал технологій навчального контролю є досить широким і включає традиційні, тестові, практичні, комп'ютерні, інтерактивні та формувальні підходи. Їхня педагогічна цінність визначається не самою новизною чи цифровістю, а тим, наскільки вони відповідають цілям навчання, змісту дисципліни, рівню підготовки студентів, особливостям змішаного формату та необхідності забезпечити об'єктивне, валідне, надійне й педагогічно доцільне оцінювання. Для економічних дисциплін найбільш результативним є поєднання різних технологій, що дозволяє перевіряти як базове знання понять, так і здатність до аналізу, розрахунків, прийняття рішень і застосування знань у професійно орієнтованих ситуаціях.

1.3. Психолого-педагогічні вимоги до ефективного контролю в онлайн-середовищі для засвоєння знань

Упровадження технологій навчального контролю в онлайн- та змішаному навчанні неможливе без урахування психолого-педагогічних умов, від яких безпосередньо залежить результативність оцінювання. Технічна наявність цифрових платформ, тестових сервісів чи інтерактивних інструментів ще не гарантує якісного контролю. Ефективність оцінювання визначається тим, наскільки організація перевірки відповідає закономірностям пізнавальної діяльності студента, особливостям сприйняття інформації в цифровому середовищі, мотиваційним факторам, емоційному стану, рівню самостійності, ступеню сформованості навчальних навичок і загальній логіці освітнього процесу [2; 6; 7; 8].

Онлайн-середовище створює нові умови навчальної взаємодії, що істотно відрізняються від традиційного аудиторного спілкування. У цифровому форматі студент часто працює самостійно, без постійної прямої присутності викладача, у різних фізичних умовах, з різним рівнем концентрації уваги та за наявності численних відволікаючих факторів. Це означає, що контроль знань у такому

середовищі не може бути прямим перенесенням традиційних форм перевірки в електронний формат. Він потребує спеціального педагогічного проєктування, яке враховує як дидактичні цілі, так і психологічні механізми навчання [4; 5; 6].

Однією з базових психолого-педагогічних вимог є зрозумілість і прозорість контролю. Студент повинен чітко усвідомлювати, що саме перевіряється, у які строки, за якими критеріями, у якому форматі потрібно виконувати завдання та яким чином буде оцінено результат. У традиційній аудиторії частину непорозумінь можна усунути в процесі безпосереднього спілкування. В онлайн-середовищі нечіткі формулювання, неоднозначні інструкції або неочевидна логіка оцінювання швидко призводять до втрати орієнтації, тривожності та зниження результативності. Саме тому організація контролю повинна супроводжуватися ясними інструкціями, доступними поясненнями та прозорою системою оцінювання [7; 8; 9].

Не менш важливою вимогою є посиленість і відповідність завдань рівню підготовки студентів. Ефективний контроль не повинен бути ані надто простим, ані надмірно ускладненим. Якщо завдання занадто легкі, вони не дозволяють виявити реальний рівень знань і формують формальне ставлення до перевірки. Якщо ж вони перевантажені складними інструкціями, великою кількістю дій або високим рівнем когнітивної напруги, студент може демонструвати нижчий результат не через відсутність знань, а через перевтому, дезорієнтацію чи емоційне виснаження. Особливо це актуально в онлайн-середовищі, де тривала робота з екраном сама по собі потребує значних психічних ресурсів [10; 11; 15].

Важливо враховувати особливості уваги. Цифровий формат навчання супроводжується великою кількістю зовнішніх стимулів, швидким перемиканням між вкладками, повідомленнями, платформами, файлами й сервісами. У таких умовах підтримання стійкої уваги стає складнішим, ніж у безпосередньому аудиторному спілкуванні. Це означає, що контрольні завдання в онлайн-середовищі повинні бути структурованими, логічно побудованими, візуально зручними, без зайвого перевантаження текстом і без надмірно складної навігації.

Добре організоване цифрове завдання має нагадувати не лабіринт із десятком дверей, а пряму дорогу з чіткими вказівниками [10; 11].

Однією з ключових психолого-педагогічних вимог є підтримання мотивації. У змішаному та онлайн-навчанні студент часто відчуває менший зовнішній контроль і водночас більшу потребу в саморегуляції. За відсутності внутрішньої мотивації навіть якісно побудована система контролю може сприйматися лише як формальний обов'язок. Тому завдання повинні бути не тільки перевірочними, а й змістовно значущими. Особливо під час викладання економіки доцільно використовувати такі форми контролю, які пов'язані з реальними життєвими, суспільними або професійними ситуаціями. Коли студент бачить, що завдання має практичний сенс, пов'язане з прийняттям рішень, аналізом ринку, особливостями функціонування підприємства чи фінансовими процесами, його включеність у навчальну діяльність зростає [8; 9; 15].

Психологічний комфорт також є важливою умовою ефективного контролю. Надмірно жорсткий, непрозорий або технічно нестабільний контроль може викликати високий рівень тривожності, який негативно впливає на когнітивну діяльність. Студент, який постійно боїться технічного збою, помилкового натискання кнопки або втрати результату, спрямовує значну частину уваги не на зміст завдання, а на подолання стресу. Тому в онлайн-середовищі особливо важливо створювати педагогічно безпечні умови: передбачати логічний інтерфейс, можливість збереження відповідей, чіткі часові рамки без штучного форсування, попереднє ознайомлення з форматом перевірки та, за можливості, пробні тренувальні завдання [8; 9].

Значної уваги потребує проблема зворотного зв'язку. У цифровому середовищі студент часто не має змоги миттєво зчитати реакцію викладача, як це відбувається під час живого спілкування. Саме тому результат контролю не повинен зводитися лише до кількості балів. Для реального засвоєння знань важливо, щоб студент розумів, у чому полягає його помилка, які елементи відповіді виявилися вдалим, що потребує доопрацювання і як саме можна покращити результат. Ефективний зворотний зв'язок виконує не лише

інформативну, а й навчальну функцію. Він допомагає перетворити контроль із завершальної точки на міст до подальшого розвитку [8; 9].

Наступною вимогою є систематичність контролю. У змішаному навчанні студенти особливо потребують чіткого ритму роботи, оскільки відсутність постійної фізичної присутності на заняттях може послаблювати відчуття навчальної послідовності. Регулярний контроль допомагає зберігати темп, структурувати роботу, запобігати накопиченню прогалин. Проте систематичність не повинна ототожнюватися з безперервним потоком оцінок. Ефективним є такий контроль, який рівномірно інтегрований у хід вивчення тем, підтримує навчальну активність, але не перетворює процес на нескінченну серію дрібних перевірок [7; 8].

Окремо слід підкреслити необхідність індивідуалізації. У цифровому середовищі легше враховувати різний темп засвоєння матеріалу, різний рівень підготовки, різний рівень цифрової компетентності студентів. Водночас це вимагає від викладача педагогічної гнучкості. Для одних студентів доцільними є короткі автоматизовані перевірки, для інших більш ефективними можуть бути аналітичні письмові завдання, поетапні інструкції, можливість повторного проходження або розширений коментар до помилок. Індивідуалізація не означає відмову від єдиних критеріїв, але передбачає різні шляхи досягнення спільного освітнього результату [6; 10].

Надзвичайно важливою психолого-педагогічною вимогою є забезпечення активного характеру контролю. Якщо студент у процесі перевірки лише відтворює фрагменти матеріалу, його пізнавальна діяльність залишається обмеженою. Якщо ж завдання спонукає до аналізу, порівняння, вибору аргументу, інтерпретації даних, пояснення причин і наслідків, тоді контроль стає засобом поглиблення розуміння. Для економічних дисциплін саме така логіка є найбільш продуктивною, оскільки економічне мислення формується не через механічне заучування, а через постійне співвіднесення теорії з реальною практикою [10; 11; 15].

Ще однією важливою вимогою є формування академічної доброчесності. У цифровому середовищі ризику несамостійного виконання завдань зростають, тому педагогічно доцільно будувати контроль так, щоб чесність ставала не лише вимогою, а й природною умовою роботи. Для цього потрібно використовувати завдання, які важко механічно скопіювати, передбачати індивідуальні формулювання, вимагати короткого пояснення логіки, включати ситуаційний або прикладний компонент. Коли контроль орієнтований не на відтворення готової відповіді, а на мислення, він значно краще захищений від формального проходження [7; 15].

Особливу роль у забезпеченні ефективного контролю відіграє педагогічна рефлексія. Студент повинен не лише отримати оцінку, а й мати можливість осмислити власний результат. Рефлексивний компонент може реалізовуватися через самооцінювання, короткі післятестові коментарі, запитання на зразок «що виявилось найскладнішим», «які помилки були типовими», «що потрібно повторити». Такі елементи сприяють кращому закріпленню матеріалу й формують відповідальне ставлення до навчання [8; 9].

Узагальнюючи, можна зазначити, що психолого-педагогічні вимоги до ефективного контролю в онлайн-середовищі охоплюють зрозумілість і прозорість, посиленість і доступність, систематичність і доцільність, мотиваційну значущість, психологічний комфорт, наявність якісного зворотного зв'язку, урахування індивідуальних особливостей, спрямованість на активне мислення та підтримання академічної доброчесності. Лише за умови дотримання цих вимог технології навчального контролю справді сприятимуть глибокому засвоєнню знань, а не перетворюватимуться на формальну електронну процедуру. Для викладання економіки в закладах фахової передвищої освіти це має особливе значення, оскільки ефективний контроль повинен не лише фіксувати правильність відповіді, а й формувати вміння аналізувати економічні явища, працювати з інформацією та приймати обґрунтовані рішення в умовах реальної або моделюваної професійної діяльності.

Висновки до розділу 1

У результаті проведеного теоретичного аналізу встановлено, що змішане навчання є сучасною моделлю організації освітнього процесу, яка поєднує традиційні форми взаємодії з цифровими технологіями та суттєво змінює підходи до контролю знань. У закладах професійної та фахової передвищої освіти така модель набуває особливого значення, оскільки дозволяє поєднувати теоретичну підготовку з практичною спрямованістю навчання та забезпечувати гнучкість освітнього процесу.

З'ясовано, що контроль знань у змішаному навчанні виконує не лише функцію перевірки, а й діагностичну, навчальну, коригувальну, мотиваційну та розвивальну функції. Його ефективність значною мірою залежить від того, наскільки він є систематичним, педагогічно доцільним, об'єктивним і пов'язаним із реальними результатами навчання. Для викладання економіки особливо важливо, щоб контроль охоплював не лише відтворення теоретичних положень, а й уміння аналізувати економічні ситуації, виконувати розрахунки, інтерпретувати показники та застосовувати знання на практиці.

Визначено, що арсенал технологій навчального контролю є широким і включає традиційні, тестові, практичні, цифрові, інтерактивні та формувальні технології. Їх дидактичний потенціал розкривається за умови правильного вибору відповідно до мети контролю, змісту навчальної дисципліни, рівня підготовки студентів та особливостей освітнього середовища. Найбільш ефективним підходом у викладанні економіки в умовах змішаного навчання є поєднання кількох технологій контролю, що дає змогу отримати більш повну й достовірну картину навчальних досягнень студентів.

Обґрунтовано, що результативність контролю в онлайн-середовищі визначається дотриманням низки психолого-педагогічних вимог, серед яких ключовими є зрозумілість і прозорість завдань, доступність, мотиваційна значущість, наявність якісного зворотного зв'язку, урахування індивідуальних особливостей студентів, орієнтація на активне мислення та забезпечення академічної доброчесності. Це створює теоретичне підґрунтя для переходу до

емпіричної частини дослідження, у межах якої доцільно проаналізувати реальний стан використання цифрових інструментів контролю під час викладання економіки та оцінити ефективність їх практичного застосування.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

2.1. Діагностика початкового стану використання цифрових інструментів контролю

Після теоретичного аналізу проблеми важливо було з'ясувати, як технології навчального контролю сприймаються безпосередніми учасниками освітнього процесу. Для цього було проведено анонімне онлайн-опитування, спрямоване на виявлення досвіду використання цифрових інструментів контролю, оцінку їх зручності, об'єктивності та корисності, а також на визначення труднощів, які виникають під час онлайн або змішаного навчання.

Опитування не мало на меті охопити всю систему фахової передвищої освіти, а було спрямоване на виявлення основних тенденцій у межах досліджуваної проблеми. У ньому взяли участь 30 респондентів. Такий обсяг вибірки є достатнім для локального емпіричного дослідження бакалаврського рівня, оскільки дозволяє зіставити різні відповіді, визначити повторювані тенденції та сформулювати практичні висновки щодо організації контролю знань.

Особливістю вибірки стало те, що респонденти мали різний освітній статус. Це дозволило розглянути проблему ширше, ніж лише в межах однієї академічної групи. Водночас для теми роботи найбільш важливими були відповіді тих учасників, які мали досвід вивчення економічних дисциплін, онлайн-навчання або змішаного формату. Такий підхід дав змогу оцінити не тільки формальне використання цифрових сервісів, а й реальне ставлення до їх педагогічної ефективності.

Таблиця 2.1. Загальна характеристика респондентів

Показник	Найбільш показові результати
Поточний статус	30,0% працюють і зараз не навчаються; 20,0% є випускниками; 16,7% працюють і навчаються; 10,0% є студентами закладів вищої освіти; 6,7% є студентами закладів фахової передвищої освіти.

Показник	Найбільш показові результати
Освітній досвід	60,0% респондентів останнім часом навчалися у закладі вищої освіти; 6,7% - у закладі фахової передвищої освіти; 6,7% - у закладі професійної освіти; 16,7% зараз не навчаються.
Досвід економічних дисциплін	20,0% вивчають економічні дисципліни зараз, 40,0% вивчали їх раніше, 10,0% вивчали окремі теми. Отже, 70,0% респондентів мають прямий або частковий досвід вивчення економіки.
Формат навчання	30,0% респондентів навчалися переважно онлайн, 20,0% - у змішаному форматі, 16,7% - через самостійне онлайн-навчання або курси, 23,3% - переважно очно.
Цифрова готовність	50,0% оцінили власний рівень володіння цифровими сервісами як високий, 20,0% - як достатній, 23,3% - як середній.

Джерело: складено автором за результатами анкетування.

Структура вибірки показує, що більшість респондентів мають релевантний для теми досвід. З одного боку, частина учасників прямо пов'язана з освітнім процесом, з іншого боку, значна частина має досвід навчання у попередні роки або поєднання навчання з роботою. Для аналізу технологій контролю це є важливим, оскільки дозволяє порівняти не тільки позицію поточних студентів, а й сприйняття людей, які вже можуть оцінити навчальний контроль з певної дистанції.

Окремо слід відзначити, що 70,0% респондентів мають досвід вивчення економічних дисциплін або окремих економічних тем. Це підтверджує релевантність отриманих відповідей для теми дослідження. Крім того, 66,7% учасників мали досвід навчання в онлайн, змішаному або самостійному онлайн-форматі, що дозволяє аналізувати саме цифровий компонент контролю знань.

Результати також свідчать про достатній рівень цифрової готовності респондентів. Половина учасників оцінила свій рівень володіння цифровими сервісами як високий, а ще п'ята частина - як достатній. Це означає, що більшість респондентів здатні оцінювати цифрові інструменти контролю не лише як користувачі-початківці, а як особи, які вже мають практичний досвід роботи з онлайн-сервісами.

Дані опитування підтвердили, що цифрові інструменти вже стали помітною частиною навчального контролю. Найчастіше респонденти стикалися з онлайн-тестами, письмовими завданнями та практичними задачами. Це свідчить про те, що в освітній практиці поступово формується змішана модель перевірки знань, у якій автоматизовані форми поєднуються з більш змістовними завданнями.

Таблиця 2.2. Досвід використання форм та інструментів контролю знань

Показник	Результати опитування
Найпоширеніші форми контролю	Онлайн-тести - 70,0%; письмові завдання - 63,3%; практичні задачі - 56,7%; усне опитування у відеозустрічі - 53,3%; презентації - 53,3%; індивідуальні роботи - 50,0%; кейси або ситуаційні завдання - 43,3%.
Найпоширеніші цифрові інструменти	Google Forms - 60,0%; Zoom / Google Meet опитування - 53,3%; електронна пошта або месенджери для здачі робіт - 53,3%; Google Classroom - 40,0%; тести в електронному курсі - 40,0%; Moodle - 33,3%.
Частота цифрового контролю	43,3% зазначили, що цифровий контроль використовувався часто; 23,3% - майже на кожному занятті; 13,3% - інколи; 10,0% - рідко.
Типи завдань під час онлайн-контролю	Тести з вибором правильної відповіді - 80,0%; практичні задачі - 53,3%; комбіновані завдання - 53,3%; відкриті запитання - 46,7%; кейси / ситуаційні завдання - 40,0%; аналіз таблиць, графіків або схем - 36,7%.
Критерії та зворотний зв'язок	Критерії оцінювання завжди або часто пояснювалися 73,4% респондентів. Пояснення помилок регулярно або не завжди, але загалом отримували 66,6% респондентів.

Джерело: складено автором за результатами анкетування.

Водночас результати показали, що тестування залишається найбільш поширеним інструментом онлайн-контролю. З одного боку, це закономірно, оскільки тести зручні для швидкої перевірки базових понять і дають змогу оперативно отримувати результат. З іншого боку, для економічних дисциплін такої форми недостатньо, адже вона не завжди виявляє здатність студента аналізувати ситуацію, будувати аргументацію, виконувати розрахунки та пояснювати логіку власного рішення.

Показовим є й те, що значна частина респондентів мала досвід практичних задач, комбінованих завдань, відкритих запитань і кейсів. Це створює підставу

для висновку, що навчальний контроль у цифровому середовищі вже не обмежується лише автоматичним тестуванням. Однак рівень використання аналітичних і практикоорієнтованих завдань усе ще нижчий, ніж рівень використання тестів. Саме ця різниця є однією з проблем, яку потрібно враховувати при розробленні методики контролю з економіки.

Щодо цифрових інструментів, найпоширенішим виявився Google Forms. Це пояснюється його доступністю, простотою створення тестів, можливістю автоматичного збору відповідей і швидким формуванням статистики. Також часто використовувалися Zoom або Google Meet для усного опитування, електронна пошта чи месенджери для здачі робіт, Google Classroom, Moodle та тести в електронному курсі. Отже, на практиці контроль знань реалізується не через один універсальний інструмент, а через сукупність платформ і сервісів, кожен із яких виконує окрему педагогічну функцію.

Позитивним результатом є те, що 73,4% респондентів зазначили: критерії оцінювання пояснювалися завжди або часто. Це є важливим показником прозорості контролю. Водночас не всі учасники регулярно отримували пояснення помилок після перевірки. Лише 23,3% відповіли, що отримували такі пояснення регулярно, тоді як 43,3% отримували їх не завжди. Це означає, що зворотний зв'язок поки що не є стабільним елементом контролю, хоча саме він має ключове значення для формувального оцінювання.

Отже, діагностика початкового стану засвідчила, що цифровий контроль активно використовується в освітній практиці, але його ефективність залежить від характеру завдань, прозорості критеріїв і наявності зворотного зв'язку. Найпоширенішими залишаються тести, однак для викладання економіки більш доцільною є комбінована система, яка поєднує тестові, практичні, аналітичні й рефлексивні елементи.

2.2. Розробка та впровадження методики застосування технологій навчального контролю в умовах змішаного навчання

На основі теоретичного аналізу та результатів опитування було розроблено методику застосування технологій навчального контролю при викладанні

економіки в умовах онлайн та змішаного навчання. Її основна ідея полягає в тому, що контроль має бути не одноразовою перевіркою наприкінці теми, а поетапною системою супроводу навчання. Така система повинна включати діагностику початкового рівня знань, поточну перевірку засвоєння матеріалу, практичне застосування знань, аналіз помилок і підсумкове узагальнення результатів.

Методика ґрунтується на принципі комбінування різних форм контролю. Результати опитування показали, що більшість респондентів не заперечують корисності тестів, але водночас вважають, що для глибокої перевірки знань з економіки одних лише тестів недостатньо. Це цілком відповідає специфіці економічних дисциплін: базові поняття можна перевірити тестами, але розуміння економічних процесів потребує задач, кейсів, відкритих відповідей і пояснення логіки розв'язання.

Запропонована методика передбачає використання чотирьох взаємопов'язаних блоків контролю: діагностичного, поточного, практикоорієнтованого та формувального. Діагностичний блок застосовується на початку теми або модуля для визначення стартового рівня знань. Поточний блок забезпечує регулярну перевірку засвоєння матеріалу. Практикоорієнтований блок спрямований на перевірку вміння застосовувати знання у конкретних ситуаціях. Формувальний блок забезпечує пояснення помилок, корекцію знань і можливість покращення результату.

Таблиця 2.3. Запропонована методика застосування технологій навчального контролю при викладанні економіки

Етап контролю	Мета	Доцільні інструменти	Очікуваний результат
Діагностичний контроль	Визначити початковий рівень знань і готовність до вивчення теми.	Короткі онлайн-тести, вхідні опитування, завдання на актуалізацію понять.	Викладач бачить стартові прогалини, а здобувач освіти розуміє, що потрібно повторити.
Поточний контроль	Перевіряти засвоєння матеріалу під час вивчення теми.	Міні-тести, усні опитування у відеозустрічі, короткі письмові відповіді, завдання в електронному курсі.	Навчання стає регулярним, а труднощі виявляються не наприкінці теми, а в процесі.

Етап контролю	Мета	Доцільні інструменти	Очікуваний результат
Практикоорієнтований контроль	Оцінити здатність застосовувати економічні знання.	Практичні задачі, кейси, аналіз таблиць і графіків, моделювання економічних ситуацій.	Перевіряється не лише пам'ять, а й економічне мислення, логіка та вміння працювати з даними.
Формувальний контроль	Допомогти студенту усвідомити помилки та покращити результат.	Коментарі викладача, розбір типових помилок, повторне виконання завдань, самооцінювання.	Контроль перетворюється на інструмент навчального розвитку, а не лише на виставлення оцінки.

Джерело: складено автором за результатами анкетування.

На практиці така методика може бути реалізована в межах однієї теми з економіки. Наприклад, під час вивчення теми «Попит, пропозиція та ринкова рівновага» доцільно спочатку провести коротке вхідне опитування щодо базових понять. Далі, після пояснення нового матеріалу, можна використати міні-тест у Google Forms або Moodle для перевірки розуміння термінів. Після цього студентам пропонується практична задача з побудовою або аналізом графіка, а на завершальному етапі - кейс, у якому потрібно пояснити, як зміна ціни, доходів або пропозиції впливає на ринкову рівновагу. Після виконання завдання викладач має надати загальний розбір типових помилок і, за потреби, можливість доопрацювання.

Для тем, пов'язаних із витратами виробництва, прибутком, рентабельністю, бюджетуванням або фінансовими показниками, важливо використовувати не лише тестові завдання, а й розрахункові задачі. У таких завданнях студент має показати не тільки правильну відповідь, а й хід міркування. Це дає змогу викладачеві побачити, на якому етапі виникає помилка: у розумінні умови, виборі формули, обчисленні або тлумаченні результату. Саме тому практичні задачі мають більшу діагностичну цінність, ніж просте тестування.

Важливим компонентом методики є кейсові завдання. Вони дозволяють наблизити контроль до реальних або умовно реальних економічних ситуацій. Наприклад, студентам можна запропонувати ситуацію підприємства, яке має обрати між двома варіантами виробництва, оцінити вплив зміни ціни на попит або

пояснити причини зниження прибутку. Такі завдання корисні тим, що перевіряють не механічне запам'ятовування, а здатність застосовувати економічні знання у практичному контексті.

Окреме місце в запропонованій методиці займає зворотний зв'язок. Його не можна розглядати як другорядний елемент, оскільки саме через нього контроль набуває навчального значення. Якщо студент отримує лише бал, він бачить результат, але не завжди розуміє, як його покращити. Якщо ж після перевірки надається пояснення типових помилок, письмовий коментар або можливість повторного виконання завдання, контроль починає виконувати формувальну функцію.

За результатами опитування, респонденти високо оцінили значення зворотного зв'язку. Це підтверджує необхідність включення формувального оцінювання до методики контролю економічних дисциплін. Найбільш доцільними є такі форми: розбір типових помилок у групі, письмовий коментар викладача, автоматичне показування правильних відповідей, індивідуальна консультація та можливість повторного виконання завдання.

Методика також повинна враховувати принцип помірності. Результати опитування показали, що надмірна кількість онлайн-тестів може знижувати зацікавленість у навчанні. Отже, цифровий контроль не має перетворюватися на набір однотипних перевірок. Його потрібно планувати так, щоб кожна форма мала чітке призначення. Тест має перевіряти базове засвоєння, задача - застосування знань, кейс - аналітичне мислення, а зворотний зв'язок - корекцію й розвиток.

З погляду організації змішаного навчання доцільно розподіляти форми контролю між аудиторним і онлайн-компонентом. Наприклад, базове тестування можна винести в онлайн-середовище, практичне завдання виконувати самостійно з подальшим обговоренням, а найскладніші кейси розбирати під час заняття або відеозустрічі. Такий підхід економить аудиторний час, але не позбавляє контроль педагогічного супроводу.

Таким чином, запропонована методика передбачає не відмову від тестів і не повну заміну традиційного контролю цифровими сервісами, а їх педагогічно

обґрунтоване поєднання. Її головна перевага полягає в тому, що вона дозволяє оцінювати різні рівні навчальних результатів: знання понять, розуміння зв'язків, уміння виконувати розрахунки, здатність аналізувати ситуації та готовність виправляти помилки.

2.3. Аналіз ефективності та корисності технологій контролю: результати опитування

Для оцінювання ефективності технологій навчального контролю в анкеті було використано блок тверджень за шкалою від 1 до 5, де 1 означало повну незгоду, а 5 - повну згоду. Такий формат дав змогу кількісно оцінити ставлення респондентів до різних аспектів цифрового контролю: зручності, швидкості отримання результату, корисності тестів, ролі практичних задач, кейсів, відкритих запитань, зворотного зв'язку та комбінованої моделі.

Таблиця 2.4. Оцінка ефективності технологій контролю за шкалою 1-5

Твердження	Середній бал	Частка відповідей 4-5
Цифрові технології роблять контроль знань більш зручним.	4,10	83,3%
Онлайн-контроль дозволяє швидше отримувати результат оцінювання.	4,43	90,0%
Тести є корисними для перевірки базових економічних понять і термінів.	3,87	70,0%
Для глибокої перевірки знань з економіки одних лише тестів недостатньо.	4,13	80,0%
Практичні задачі краще показують реальне розуміння економічного матеріалу.	4,30	83,3%
Кейси та ситуаційні завдання допомагають пов'язати економічну теорію з практикою.	4,23	90,0%
Відкриті запитання дають можливість краще продемонструвати власне розуміння теми.	4,47	90,0%
Зворотний зв'язок після контролю допомагає краще	4,50	90,0%

Твердження	Середній бал	Частка відповідей 4-5
засвоїти матеріал.		
Найкраще працює комбінований контроль.	4,53	86,7%

Джерело: складено автором за результатами анкетування.

Отримані результати підтверджують загалом позитивне ставлення респондентів до цифрових технологій контролю. Середній бал за твердженням про зручність цифрового контролю становив 4,10, а 83,3% учасників обрали оцінки 4 або 5. Це означає, що більшість респондентів сприймають цифрові інструменти не як зайве ускладнення, а як зручний спосіб організації перевірки знань.

Найвищу оцінку отримало твердження про те, що онлайн-контроль дозволяє швидше отримувати результат оцінювання. Середній бал становив 4,43, а 90,0% респондентів поставили оцінки 4 або 5. Це підтверджує одну з головних переваг цифрового контролю: швидкість обробки відповідей, автоматичний підрахунок результатів і можливість оперативного аналізу успішності.

Водночас результати показують, що респонденти не сприймають тести як універсальний інструмент. Твердження про корисність тестів для перевірки базових економічних понять отримало середній бал 3,87, тобто загалом позитивну оцінку. Проте твердження про те, що для глибокої перевірки знань з економіки одних лише тестів недостатньо, отримало вищий середній бал - 4,13. Це дуже важливий результат для теми роботи: респонденти визнають користь тестів, але розуміють їх обмеження.

Особливо високі оцінки отримали практичні та аналітичні форми контролю. Практичні задачі як засіб перевірки реального розуміння економічного матеріалу отримали середній бал 4,30. Кейси та ситуаційні завдання, які допомагають пов'язати економічну теорію з практикою, отримали середній бал 4,23. Відкриті запитання, які дають можливість краще продемонструвати власне розуміння теми, отримали середній бал 4,47. Це свідчить про виразну потребу в таких формах оцінювання, які перевіряють не лише правильність відповіді, а й логіку мислення.

Найвищу оцінку серед усіх тверджень отримала роль зворотного зв'язку: середній бал становив 4,50. Це означає, що респонденти чітко бачать зв'язок між поясненням помилок і якістю засвоєння матеріалу. Отже, контроль без зворотного зв'язку має обмежену педагогічну цінність. Він може фіксувати результат, але не завжди допомагає студенту зрозуміти, як цей результат покращити.

Показовим є також те, що твердження про ефективність комбінованого контролю отримало середній бал 4,53, а 86,7% респондентів висловили з ним згоду на рівні 4 або 5. Це фактично підтверджує основну гіпотезу дослідження: найдоцільнішою для викладання економіки є не ізольована тестова модель, а комплексне поєднання тестів, практичних завдань, кейсів і пояснення помилок.

Аналіз відповідей на питання про форми контролю, які найбільше допомагають зрозуміти матеріал, підтвердив перевагу практикоорієнтованого підходу. Найчастіше респонденти обирали практичні задачі та розбір помилок після перевірки. Це означає, що для засвоєння економіки важливим є не лише сам факт виконання завдання, а й подальше пояснення результатів.

Таблиця 2.5. Форми контролю, що сприяють розумінню матеріалу та об'єктивності оцінювання

Показник	Найчастіші відповіді
Форми, які найбільше допомагають зрозуміти матеріал	Практичні задачі - 70,0%; розбір помилок після перевірки - 70,0%; кейси / ситуаційні завдання - 63,3%; короткі тести після теми - 60,0%; усне обговорення - 53,3%.
Найбільш об'єктивні форми контролю	Кейси з поясненням відповіді - 60,0%; комбінований контроль - 50,0%; практичні задачі - 50,0%; письмові роботи з критеріями - 36,7%; онлайн-тести - 33,3%.
Корисні формати зворотного зв'язку	Розбір типових помилок у групі - 63,3%; письмовий коментар викладача - 56,7%; індивідуальна консультація - 40,0%; автоматичне показування правильних відповідей - 40,0%; можливість повторно виконати завдання - 40,0%.

Джерело: складено автором за результатами анкетування.

Кейси та ситуаційні завдання також отримали високу підтримку. Їх обрали 63,3% респондентів. Це свідчить про те, що учасники опитування позитивно оцінюють завдання, які мають практичну спрямованість і наближені до реальних

ситуацій. Для економіки це особливо важливо, оскільки економічні знання мають цінність тоді, коли студент може застосувати їх для пояснення конкретних явищ або прийняття рішення.

Цікавим є те, що онлайн-тести, хоча й залишаються поширеною формою контролю, не були визначені як найбільш об'єктивні більшістю респондентів. Їх обрали 33,3% учасників. Натомість найчастіше як об'єктивні називалися кейси з поясненням відповіді, комбінований контроль і практичні задачі. Це показує, що респонденти пов'язують об'єктивність не тільки з автоматичним підрахунком балів, а й з можливістю оцінити логіку відповіді та застосування знань.

Результати щодо зворотного зв'язку також мають важливе методичне значення. Найкориснішим форматом респонденти вважають розбір типових помилок у групі. Це зручно для викладача, оскільки дозволяє працювати не лише з індивідуальними помилками, а й з типовими труднощами всієї групи. Письмовий коментар викладача також був високо оцінений, адже він персоналізує контроль і допомагає студенту зрозуміти власні слабкі місця.

Поряд із позитивними оцінками було виявлено і низку проблем. Найчастіше респонденти називали технічні збої платформи, нестабільний інтернет, відсутність пояснення помилок, брак часу на виконання та незрозумілі формулювання завдань. Ці результати показують, що ефективність онлайн-контролю залежить не тільки від змісту завдань, а й від організаційно-технічних умов.

Таблиця 2.6. Основні труднощі та чинники зниження ефективності онлайн-контролю

Показник	Результати опитування
Найчастіші труднощі під час онлайн-контролю	Технічні збої платформи - 56,7%; нестабільний інтернет - 43,3%; відсутність пояснення помилок - 43,3%; брак часу на виконання - 40,0%; незрозумілі формулювання завдань - 36,7%.
Що найбільше знижує ефективність контролю	Нецікаві або формальні завдання - 53,3%; відсутність зворотного зв'язку - 50,0%; відсутність практичного змісту - 43,3%; переважання лише тестів - 33,3%; технічні проблеми - 33,3%; неясні критерії оцінювання - 33,3%.

Показник	Результати опитування
Що робить онлайн-контроль чеснішим і об'єктивнішим	Чіткі критерії оцінювання - 53,3%; поєднання тестів із відкритими запитаннями - 43,3%; кейси з індивідуальними відповідями - 43,3%; практичні задачі - 36,7%; усне пояснення виконаного завдання - 36,7%.

Джерело: складено автором за результатами анкетування.

Особливо важливим є те, що серед чинників, які знижують ефективність контролю, на першому місці опинилися нецікаві або формальні завдання. Їх зазначили 53,3% респондентів. Це означає, що проблема онлайн-контролю полягає не лише у техніці чи платформах, а й у педагогічному змісті. Якщо завдання не мають практичного сенсу, не вимагають мислення і не пов'язані з реальним застосуванням знань, вони швидко сприймаються як формальність.

Другим за значущістю чинником стала відсутність зворотного зв'язку. Її обрали 50,0% респондентів. Це ще раз підтверджує, що контроль повинен завершуватися не лише оцінкою, а й поясненням. Без цього студент може знати свій бал, але не розуміти, що саме потрібно виправити.

Щодо об'єктивності онлайн-контролю, респонденти найчастіше вказували на необхідність чітких критеріїв оцінювання. Це повністю відповідає психолого-педагогічним вимогам до контролю в цифровому середовищі. Якщо студент розуміє, що саме оцінюється, як нараховуються бали і які вимоги висуваються до відповіді, контроль сприймається як більш справедливий.

Відкриті відповіді респондентів також підтверджують ці висновки. Серед пропозицій щодо покращення онлайн-контролю найчастіше згадувалися потреба у зворотному зв'язку з викладачем, можливість переглядати помилки після контрольної, покращення технічної стабільності платформ, зменшення однотипності завдань, підвищення обізнаності викладачів щодо цифрових систем, використання самооцінювання та врахування специфіки дисципліни. Окремі респонденти зазначали, що онлайн-контроль не має бути однаковим для різних предметів, а повинен враховувати їх спрямованість.

У відповідях на питання про найбільш корисні форми контролю для економіки або інших практично орієнтованих дисциплін респонденти часто

називали комбіновані завдання, практичні форми, відкриті відповіді, усне або письмове пояснення, групові форми, взаємооцінювання та додаткове пояснення викладача. Показовою є думка про те, що для базових термінів достатньо онлайн-тестів, але для складнішого матеріалу потрібен контроль викладача і можливість отримати розгорнуте пояснення. Ця позиція повністю узгоджується з ідеєю комбінованої моделі контролю.

Підсумкова оцінка респондентів також підтвердила доцільність цифрових технологій контролю. 40,0% оцінили їх ефективність високо, 23,3% - дуже високо, а 33,3% - середньо. Жоден респондент не обрав низьку або дуже низьку оцінку. Крім того, 66,6% учасників відповіли, що сучасні технології контролю можуть реально або скоріше реально покращити якість засвоєння знань, ще 26,7% обрали відповідь «частково». Це свідчить про загалом позитивне ставлення до цифрового контролю, але з розумінням його умовності та залежності від якості організації.

Найважливішим підсумковим результатом є відповідь на питання про найкращу модель контролю для економічних дисциплін. 63,3% респондентів обрали комбіновану модель: тести, практичні завдання, кейси та зворотний зв'язок. Це є прямим підтвердженням того, що для економіки найбільш доцільною є не одна форма перевірки, а комплексна система. Така модель дозволяє поєднати швидкість і зручність цифрових інструментів із глибиною педагогічного аналізу.

Таким чином, результати опитування підтвердили вихідне припущення дослідження. Цифрові технології навчального контролю є корисними для онлайн та змішаного навчання, однак їх ефективність залежить від поєднання різних форм перевірки, прозорих критеріїв оцінювання, практичної спрямованості завдань і якісного зворотного зв'язку. Для викладання економіки найбільш ефективною є комбінована модель, у якій тести виконують функцію швидкої перевірки базових знань, практичні задачі і кейси перевіряють здатність застосовувати матеріал, а зворотний зв'язок забезпечує навчальну корекцію.

2.4. Методичні рекомендації для викладачів щодо використання технологій навчального контролю

На основі теоретичного аналізу та результатів проведеного опитування доцільно сформулювати методичні рекомендації для викладачів економічних дисциплін закладів професійної та фахової передвищої освіти. Їх зміст орієнтований на те, щоб цифровий контроль не зводився лише до технічного тестування, а працював як елемент цілісної педагогічної системи: допомагав виявляти рівень засвоєння матеріалу, підтримував мотивацію студентів, забезпечував прозорість оцінювання та створював умови для корекції помилок.

Таблиця 2.7. Методичні рекомендації щодо використання технологій навчального контролю

Напрямок рекомендацій	Зміст рекомендації	Очікуваний результат
Поєднання форм контролю	Використовувати не одну, а кілька форм перевірки: короткі тести для базових понять, практичні задачі для застосування знань, кейси для аналізу ситуацій, відкриті запитання для пояснення логіки відповіді.	Більш повна оцінка навчальних результатів і зменшення формальності контролю.
Прозорість оцінювання	Перед виконанням контрольного завдання повідомляти критерії оцінювання, терміни виконання, формат відповіді та вимоги до самостійності.	Підвищення довіри до оцінювання та зменшення кількості непорозумінь.
Зворотний зв'язок	Після контролю надавати не лише бал, а й пояснення типових помилок, короткі рекомендації та можливість доопрацювання окремих завдань.	Перетворення контролю на інструмент навчання, а не лише фіксації результату.
Практична спрямованість	У завданнях з економіки частіше використовувати приклади з реальних або наближених до реальності ситуацій: бюджетування, ціноутворення, витрати, прибуток, попит і пропозиція.	Формування економічного мислення та зв'язку між теорією і практикою.
Помірність цифрового навантаження	Не перевантажувати студентів однотипними онлайн-тестами; чергувати автоматизований контроль із завданнями на аналіз, пояснення та	Зниження втоми та підтримання зацікавленості студентів.

Напрямок рекомендацій	Зміст рекомендації	Очікуваний результат
	обговорення.	
Академічна доброчесність	Застосовувати індивідуалізовані завдання, різні варіанти тестів, обмеження часу там, де це доцільно, а також вимагати короткого пояснення логіки виконання.	Зростання самостійності виконання та об'єктивності результатів.

Джерело: складено автором на основі результатів теоретичного аналізу та анкетування.

Отже, методика використання технологій навчального контролю має будуватися не за принципом максимальної кількості цифрових перевірок, а за принципом їх педагогічної доцільності. Найбільш перспективною є така модель, у якій автоматизовані інструменти доповнюються практичними, аналітичними та формувальними завданнями, а викладач зберігає активну роль у поясненні результатів і корекції навчальної діяльності студентів.

Висновки до розділу 2

У другому розділі було проведено емпіричне дослідження використання технологій навчального контролю в онлайн та змішаному навчанні. На основі анонімного опитування 30 респондентів встановлено, що більшість учасників мають релевантний освітній досвід: 70,0% вивчали економічні дисципліни або окремі економічні теми, а значна частина мала досвід онлайн або змішаного навчання.

Діагностика показала, що цифровий контроль активно використовується в освітній практиці. Найпоширенішими формами є онлайн-тести, письмові завдання, практичні задачі, усне опитування у відеозустрічі, презентації та індивідуальні роботи. Найчастіше застосовуються такі інструменти, як Google Forms, Zoom або Google Meet, електронна пошта чи месенджери, Google Classroom, тести в електронному курсі та Moodle.

Разом з тим встановлено, що тестування, хоча й є зручним і поширеним, не може повністю забезпечити глибоку перевірку знань з економіки. Респонденти високо оцінили практичні задачі, кейси, відкриті запитання та зворотний зв'язок.

Найвищу підтримку отримала комбінована модель контролю, яка поєднує тести, практичні завдання, кейси й пояснення помилок.

Основними труднощами онлайн-контролю визначено технічні збої, нестабільний інтернет, відсутність пояснення помилок, брак часу, нечіткі формулювання завдань і неясні критерії оцінювання. Водночас респонденти зазначили, що чесність та об'єктивність контролю підвищують чіткі критерії, поєднання тестів з відкритими запитаннями, кейси з індивідуальними відповідями, практичні задачі та усне пояснення виконаного завдання.

На основі отриманих результатів розроблено методику застосування технологій навчального контролю при викладанні економіки в умовах змішаного навчання. Вона передбачає поєднання діагностичного, поточного, практикоорієнтованого та формувального контролю. Така методика дозволяє перевіряти не лише знання понять, а й уміння аналізувати економічні ситуації, виконувати розрахунки, пояснювати власні рішення та виправляти помилки.

Отже, емпіричне дослідження підтвердило, що ефективність технологій навчального контролю залежить не стільки від самого факту використання цифрових сервісів, скільки від їх педагогічно продуманого застосування. Для економічних дисциплін найдоцільнішою є комплексна модель, у якій цифрові інструменти доповнюють, а не замінюють педагогічну взаємодію.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досліджено проблему використання технологій навчального контролю при викладанні економіки у закладах фахової передвищої освіти в умовах онлайн та змішаного навчання. Проведене дослідження дало змогу поєднати теоретичний аналіз із емпіричними даними, отриманими під час анонімного онлайн-опитування респондентів.

У першому розділі було розкрито специфіку змішаного навчання та організації контролю знань у закладах професійної освіти. Встановлено, що змішане навчання змінює традиційну логіку освітнього процесу, оскільки поєднує аудиторну взаємодію з цифровими засобами навчання, самостійною роботою, електронними курсами, онлайн-тестами та інтерактивними сервісами. За таких умов контроль знань перестає бути лише підсумковою перевіркою і перетворюється на постійний механізм супроводу навчальної діяльності.

Визначено, що контроль знань виконує діагностичну, навчальну, коригувальну, мотиваційну, розвивальну та виховну функції. Його роль у викладанні економіки є особливо важливою, оскільки економічні дисципліни передбачають не тільки засвоєння понять, а й формування аналітичного мислення, уміння працювати з даними, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та приймати обґрунтовані рішення.

У роботі було охарактеризовано арсенал технологій навчального контролю. До нього належать традиційні, тестові, практичні, комп'ютерні, інтерактивні та формувальні технології. Обґрунтовано, що жодна з них не є універсальною. Ефективність контролю визначається відповідністю обраної технології меті перевірки, змісту навчальної дисципліни, рівню підготовки здобувачів освіти, технічним умовам і психолого-педагогічним вимогам.

Особливу увагу було приділено психолого-педагогічним вимогам до контролю в онлайн-середовищі. Встановлено, що контроль повинен бути зрозумілим, прозорим, посильним, систематичним, але не надмірним. Він має підтримувати мотивацію, забезпечувати психологічний комфорт, містити якісний

зворотний зв'язок, сприяти самоконтролю та дотриманню академічної доброчесності. Без цих умов цифрові інструменти можуть перетворитися на формальну процедуру, яка не забезпечує глибокого засвоєння знань.

У другому розділі було проведено емпіричне дослідження. В анонімному онлайн-опитуванні взяли участь 30 респондентів. Результати показали, що більшість учасників мають досвід онлайн або змішаного навчання, а також досвід вивчення економічних дисциплін або окремих економічних тем. Це дало змогу використати отримані дані для аналізу проблеми навчального контролю саме в контексті досліджуваної теми.

Діагностика засвідчила, що цифровий контроль уже активно використовується в освітній практиці. Найпоширенішими формами є онлайн-тести, письмові завдання, практичні задачі, усне опитування у відеозустрічі, презентації та індивідуальні роботи. Серед цифрових інструментів найчастіше використовуються Google Forms, Zoom або Google Meet, електронна пошта чи месенджери для здачі робіт, Google Classroom, тести в електронному курсі та Moodle.

Водночас опитування показало, що тести, хоча й є корисними для швидкої перевірки базових понять, не можуть бути єдиною формою контролю при викладанні економіки. 80,0% респондентів погодилися, що для глибокої перевірки знань з економіки одних лише тестів недостатньо. Високу оцінку отримали практичні задачі, кейси, відкриті запитання та зворотний зв'язок. Це підтверджує, що для економічних дисциплін важливо перевіряти не тільки пам'ять, а й логіку мислення, здатність до аналізу та застосування знань.

Найбільш показовим результатом стало те, що 63,3% респондентів обрали комбіновану модель контролю як найкращу для економічних дисциплін або споріднених навчальних тем. Крім того, твердження про те, що найкраще працює комбінований контроль, отримало середній бал 4,53 за п'ятибальною шкалою. Отже, емпіричні дані підтвердили доцільність поєднання тестів, практичних завдань, кейсів і пояснення помилок.

Було також визначено основні труднощі онлайн-контролю. До них належать технічні збої платформ, нестабільний інтернет, відсутність пояснення помилок, брак часу, незрозумілі формулювання завдань і нечіткі критерії оцінювання. Серед чинників, які знижують ефективність контролю, респонденти найчастіше називали нецікаві або формальні завдання, відсутність зворотного зв'язку та відсутність практичного змісту. Це свідчить про необхідність не просто цифровізувати контроль, а наповнювати його педагогічним змістом.

На основі теоретичного аналізу та результатів опитування було розроблено методику застосування технологій навчального контролю при викладанні економіки. Вона передбачає поєднання чотирьох блоків: діагностичного, поточного, практикоорієнтованого та формувального контролю. Такий підхід дозволяє відстежувати навчальний прогрес, своєчасно виявляти труднощі, перевіряти практичне застосування знань і забезпечувати корекцію результатів через зворотний зв'язок.

Практичні рекомендації за результатами дослідження полягають у тому, що викладачам економічних дисциплін доцільно поєднувати автоматизовані тести з відкритими запитаннями, практичними задачами, кейсами, усним поясненням та розбором помилок. Критерії оцінювання мають бути прозорими і зрозумілими до початку виконання завдання. Контроль повинен бути регулярним, але не надмірним, а цифрові сервіси мають використовуватися як інструмент підтримки навчання, а не як самоціль.

Отже, мету дослідження досягнуто, а поставлені завдання виконано. Проведена робота підтвердила, що технології навчального контролю можуть реально підвищувати якість викладання економіки в умовах онлайн та змішаного навчання, якщо вони застосовуються комплексно, методично обґрунтовано і з урахуванням психолого-педагогічних умов. Найбільш перспективною є комбінована модель контролю, у якій цифрові інструменти доповнюють педагогічну взаємодію, допомагають швидше отримувати результати, але водночас не замінюють аналізу, пояснення, практичного змісту та живого зворотного зв'язку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В. Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. Педагогіка і психологія. 2019. № 2. С. 15–21.
2. Варнавська І. В. Principles of diagnostics in the educational process on the example of specialists speciality 015 Vocational Education (Economics). Вісник науки та освіти. 2024. № 11(29). С. 806–818.
3. Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю. Цифрові технології в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців. 2022. Вип. 63. С. 5–14.
4. Ковальчук В. І., Воронець Т. М. Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах дистанційного навчання. Актуальні питання гуманітарних наук. 2021. Вип. 35, т. 3. С. 268–275.
5. Краус Н. М. Методика викладання фахових фінансово-економічних дисциплін : навч.-мет. посібник. Київ : Аграр Медіа Груп, 2020. 142 с.
6. Освітні втрати у сфері фахової передвищої освіти: осмислення, вимірювання та компенсаторні заходи / Державна служба якості освіти України. 2024.
7. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України.
8. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти / Міністерство освіти і науки України. Київ, 2020. 56 с.
9. Теряєва Л., Теряєв В. Особливості організації змішаного навчання в закладах вищої та фахової передвищої освіти. Особливості організації освітнього процесу. 2024. № 4. С. 34–41.
10. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. 4th ed. Maidenhead : Open University Press, 2011. 389 p.
11. Black P., Wiliam D. Assessment and Classroom Learning. Assessment in Education: Principles, Policy & Practice. 1998. Vol. 5, Issue 1. P. 7–74.

12. Garrison D. R., Kanuka H. Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. *The Internet and Higher Education*. 2004. Vol. 7, Issue 2. P. 95–105.
13. Hattie J., Timperley H. The Power of Feedback. *Review of Educational Research*. 2007. Vol. 77, Issue 1. P. 81–112.
14. Jeon S. How can innovative technologies transform vocational education and training: Insights for Ukraine. OECD Publishing, Paris, 2025.
15. Maus C., Kiereta B. J. P. Analysis of the Influence of Digital Quiz Formats on the Learning Success of Learners in Vocational Education and Training Using the Example of the Subjects Economics and Accounting. *EDConference Proceedings* 2025. 2025. P. 4–19.
16. Nicol D. J., Macfarlane-Dick D. Formative assessment and self-regulated learning: a model and seven principles of good feedback practice. *Studies in Higher Education*. 2006. Vol. 31, Issue 2. P. 199–218.
17. Octoria D., Joyoatmojo S., Nurkamto J., Sudarno S. Innovative Platform for Economics Teachers: Design and Validation of AFEL Platform. *Educational Process: International Journal*. 2025. Vol. 15. Article e2025168.